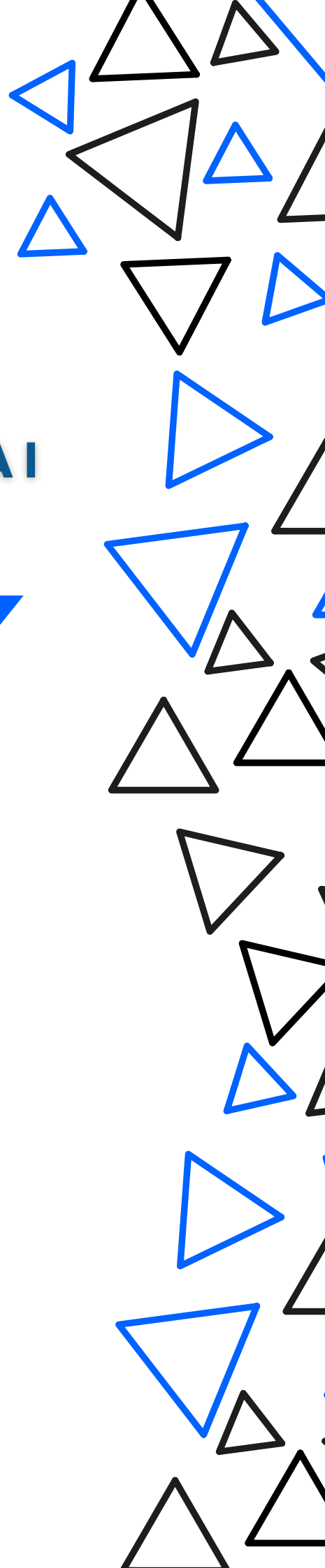
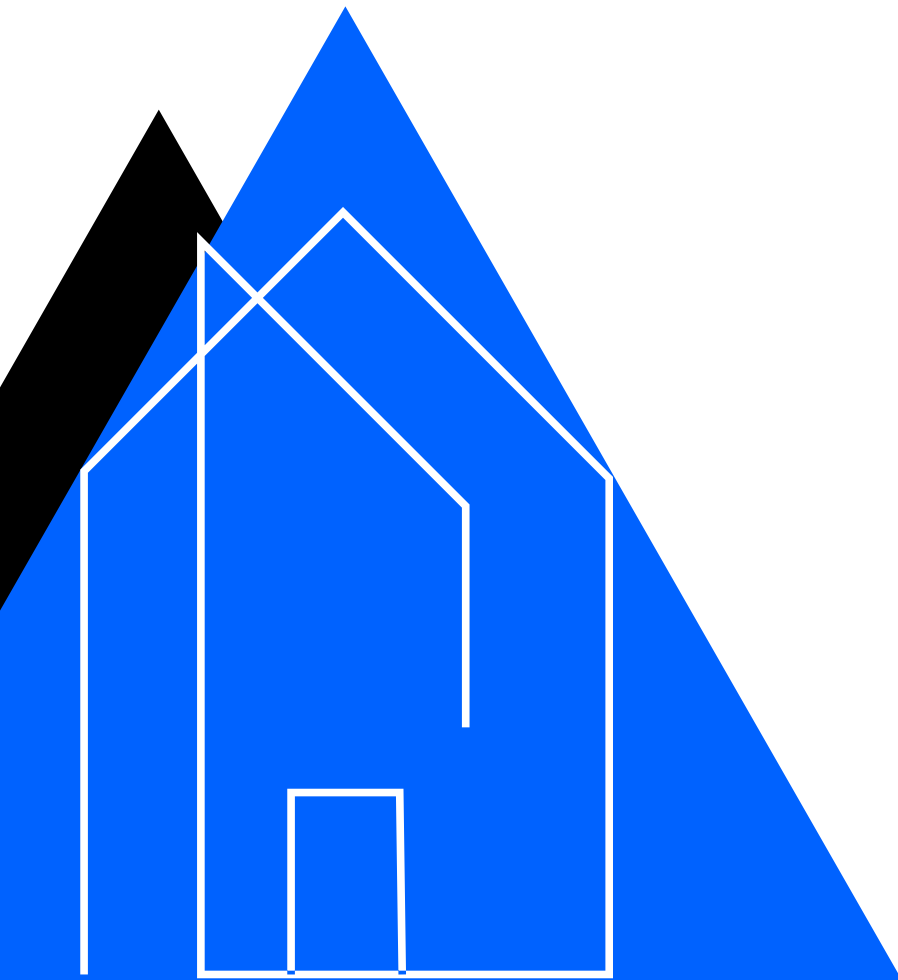
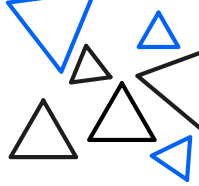

МОДЕЛІ ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛА І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВПО

аналітичний звіт за результатами
проведеного дослідження

Автор:
Тамара Буренко

1. ВСТУП

Кожне місто України має свої особливості забезпечення житлом людей із статусом ВПО. Це пов'язано як із умовами, які склались до початку збройної агресії РФ, так і ситуацією, яка змінилась після 24 лютого 2022 р.

Частина міст самі постраждали під час окупації чи військових дій, тому мають місцевих жителів із статусом ВПО, а також приймають людей з міст України, де відбуваються активні бойові дії.

Частина міст не постраждала, бо на їх територіях не велись бойові дії, але у міста приїхало багато людей із статусом ВПО і є незначні пошкодження житла внаслідок ракетних атак.

Є ще прифронтові міста, де відбувається постійний потік людей із статусом ВПО, але власні мешканці їдуть далі від військових дій. У таких містах дуже часто фіксуються пошкодження будівель і інфраструктури, у тому числі житлової.

Різні міста приймають різні управлінські рішення – в залежності від кількості людей із статусом ВПО та можливостей міст стосовно вільного житла чи приміщень, що потребують перепрофілювання під житло.

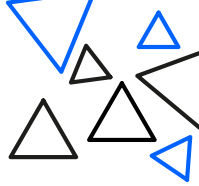
До того ж кожне місто має свою систему збору інформації про людей і статусом ВПО і житло для таких людей, а також свою систему прийняття рішень.

З огляду на вищезазначене, створення збірки моделей забезпечення житлом ВПО вимагає додаткового дослідження та додаткового збору і аналізу інформації від кожного міста та як від посадових осіб, так і представників громадського сектора.

На основі зібраної інформації підготовлено моделі забезпечення житлом людей із статусом ВПО у громадах та пропозиції до органів державної влади і органів місцевого самоврядування стосовно унормування питань як відновлення зруйнованого житла, так і забезпечення житлом людей із статусом ВПО.

Проект «Житло для життя: комплексні рішення для внутрішньо переміщених осіб» створено Громадською організацією «Київський міський осередок Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа ОПОРА» завдяки отриманому гранту від Програми «Підтримка організацій громадянського суспільства (ОГС)» в Україні у межах фінансової підтримки Посольства Великої Британії. Програма реалізується Crown Agents у партнерстві з International Alert і у співпраці з Crown Agents in Ukraine.

Зміст звіту не обов'язково відображає погляди Посольства Великої Британії, погляди Crown Agents, International Alert та Crown Agents in Ukraine.

2. МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою даного дослідження є виявлення різновидів моделей відновлення житла та забезпечення житлом ВПО, що впроваджуються місцевою владою та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності державної і місцевої політики у цій сфері.

3. ЦІЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Провести опитування громад щодо досвіду забезпечення житлом мешканців міста, що мають статус ВПО. Виявити недоліки та кращі практики, провести аналіз для формування практичних рекомендацій для органів державної влади та місцевого самоврядування.

4. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відбір громад

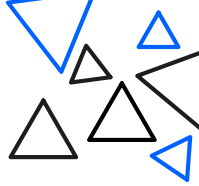
Вибірка згрупована за ознаками наближення територіальних громад до військових дій:

- деокуповані;
- прифронтові;
- не було військових дій.

Даний розподіл дає можливість дізнатись, як впливає розташування громад на вибір об'єктів для реконструкції житла, кількість людей із статусом ВПО та рішення щодо відновлення житла.

Опитування проведено у громадах, де проводять консультування координатори проекту «Житло для життя: комплексні рішення для внутрішньо переміщених осіб», а також у інших громадах, згрупованих за ознакою перебування у бойових діях:

Деокуповані	Прифронтові	Не було військових дій
Ірпінська ТГ Київської обл	Харківська ТГ	Львівська ТГ
Бородянська ТГ Київської обл	Барвінківська МТГ Ізюмського району Харківської обл.	Павлоградська ТГ Дніпропетровської обл

Деокуповані	Прифронтові	Не було військових дій
Іванівська ТГ Чернігівської обл	Херсонська ТГ	Коростенська ТГ Київської обл
Киїнська ТГ Чернігівської обл	Вознесенська ТГ Миколаївської обл	Чортківська ТГ Тернопільської обл
Печенізька ТГ Харківської обл	Мереф'янська ТГ Харківської обл	Боярська ТГ Київської обл
Старосалтівська ТГ Харківської обл	Первомайська ТГ Харківської обл	Ужгородська ТГ
		Звягельська ТГ Житомирської обл
		Південна ТГ Харківської обл

Для порівняння можливостей міст щодо забезпечення житлом людей із статусом ВПО, громади розподілені також за ознакою їх величини:

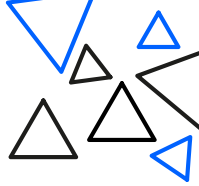
- великі;
- середні;
- малі.

5. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ

Для отримання даних від громад про забезпечення житлом ВПО використовується метод анкетування. Для зручності Анкета (Додаток 1) підготовлено у вигляді гугл-запитальника.

Анкета має на меті зібрати інформацію від громад про забезпечення житлом людей із статусом ВПО, а також основні проблеми, з якими вони стикаються в процесі пошуку житла і спроможність міст надати тимчасове житло людям, які його потребують через збройну агресію рф.

Для збору даних Анкети було застосовано онлайн опитування, та додаткове телефонне опитування з уточнюючими запитаннями, щоб максимально точно зібрати необхідну інформацію.

В умовах військового стану представники ОМС неохоче йдуть на контакт стосовно надання інформації про їх роботу, тому вибірка сформована з урахуванням ознак території, наближеності до місць бойових дій, а також з урахуванням активності громад в інших опитуваннях. Також в опитуванні використовується інформація від координаторів Проекту.

Отже, респондентами опитування є координатори проекту, а також посадові особи місцевого самоврядування, які володіють питаннями забезпечення житлом ВПО та відновлення житла в громаді. Також до вибірки включені територіальні громади, які не беруть участь у проекті. На питання анкети відповіді надавали посадові особи ОМС.

За результатами аналізу зібраних анкет ми отримали інформацію про стан і проблеми із тимчасовим житлом у громадах, а також виокремили проблеми відновлення житла, яке постраждало внаслідок військових дій.

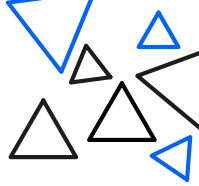
6. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД СТОСОВНО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ЛЮДЕЙ ІЗ СТАТУСОМ ВПО

Зібрані дані було розподілено за ознакою участі і наближення громад до зони бойових дій: деокуповані, прифронтові, не було військових дій. Подальший аналіз зібраних даних відбувався окремо по кожній групі.

Проаналізувавши дані від деокупованих територій, виявилось, що на забезпечення житлом ВПО впливає як розмір громад, так і наближення до зони бойових дій. Тому при формуванні моделей було враховано ці дві ознаки. При більш глибокому аналізі було з'ясовано, що деякі громади мають ознаки кількох груп, за наближеністю до зони бойових дій.

1 група – деокуповані громади

У цій групі виділяється окрема модель – деокупована прифронтна громада. Така модель має певні особливості, хоч і схожа на інші деокуповані

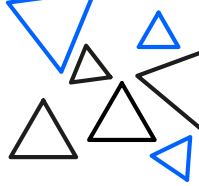
Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Деокупована	Деокупована	Деокупована прифронтна
розмір громади	середня	мала	мала
відсоток ВПО у загальній кількості населення	33%	15%	15%
Відсоток місцевих ВПО у загальній кількості ВПО	18%	88%	3%
Де проживає більшість людей із статусом ВПО, %	орендовані квартири – 95%	у родичів і знайомих – 90%	орендовані квартири – 100%
Наявність соціального житла, % проживаючих	модульні містечка – 5%	модульні містечка – 10%	орендовані квартири (немає модульного містечка)

Отже, у категорії деокупованих громад сформувалось 3 моделі забезпечення житлом ВПО: деокупована середня громада, деокупована мала громада, деокупована прифронтна мала громада.

У малих деокупованих громадах серед усього населення налічується 15% ВПО, а в середніх громадах - 33%. Причому, у всіх громадах люди із статусом ВПО переважно проживають у орендованому житлі чи у знайомих у звичайному житлі місцевих жителів. Отже, більші громади мають більше ресурсів для допомоги ВПО, тому у них зосереджується значна частина людей із статусом ВПО.

Якщо розглядати частку місцевих ВПО серед усіх людей із таким статусом, то їх розподіл вказує на те, що у більших громадах більшість людей із статусом ВПО переїхали з інших територій, а у малих громадах переважна більшість ВПО – місцеві.

Дещо інша ситуація з таким розподілом у деокупованих прифронтних громадах – тут місцевих людей із статусом ВПО набагато менше, бо більшість складають люди з найближчих окупованих чи фронтних регіонів.

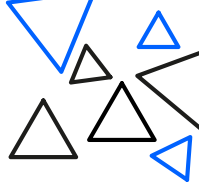
Висновки:

1. Серед деокупованих громад виділено 3 основні моделі: деокупована середня громада, деокупована мала громада, деокупована прифронтна мала громада.
2. Більші громади мають більше ресурсів для допомоги ВПО, тому у них зосереджується значна частина людей із статусом ВПО.
3. У деокупованих прифронтових громадах більшість ВПО складають люди з найближчих окупованих чи фронтних регіонів.
4. Усі громади потребують фінансових ресурсів на забезпечення житлом ВПО.
5. Усі громади не мають достатніх ресурсів для оплати комунальних послуг у модульних містечках.
6. Переважна більшість людей із статусом ВПО проживають в орендованому житлі (90-100%), тому потрібне комплексне рішення стосовно оренди житла – спеціальні субсидії на найм житла.

2 група – прифронтові громади

У цій групі громад також виділяється окрема модель – прифронтна громада на межі бойових дій

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Прифронтна	Прифронтна	Прифронтна на межі бойових дій
розмір громади	середня	мала	мала
відсоток ВПО у загальній кількості населення	35%	35%	50%
Відсоток місцевих ВПО у загальній кількості ВПО	36%	1%	50%*
Де проживає більшість людей із статусом ВПО, %	орендовані квартири –80%	орендовані квартири –85%	орендовані квартири, або у родичів і знайомих 100%
Наявність соціального житла, % проживаючих	соціальне житло – 1%модульні містечка –50 осіб	соціальне житло – 6%модульні містечка –6 осіб	немає соціального житла

У групі прифронтових громад сформувалось 3 моделі забезпечення житлом ВПО: прифронтна велика громада, прифронтна мала громада, прифронтна громада на межі бойових дій.

Аналізуючи дані про відсоток ВПО у загальній кількості населення, можна зробити висновок, що у великих і малих прифронтових громадах він однаковий, тож розмір громада не впливає на кількість ВПО в них.

Але якщо розглядати відсоток місцевих жителів у загальній кількості ВПО, то тут дані відрізняються. Так, у великих громадах таких людей більше третини, а у малих громадах – всього 1%. Тут ситуація протилежна деокупованим територіям. Отже, у малих прифронтових громадах місцеві жителі не залишаються у своїй громаді, а їдуть далі від військових дій. А у їх громадах поселяються люди з окупованих територій чи місць з активними бойовими діями.

Що стосується прифронтових громад на межі бойових дій, то тут офіційної інформації майже немає, а за оцінками місцевих жителів житло у половини міста має суттєві ушкодження і жити там неможливо. Але містяни не залишаються у місті, а виїжджають на більш безпечні території і там реєструють свій статус ВПО. А у ще цілих будинках живуть люди з окупованих територій.

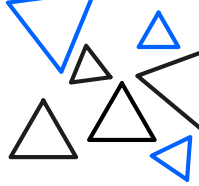
Більшість людей, із статусом ВПО у прифронтових громадах (80-85%) проживає у орендованих квартирах або у знайомих чи друзів. У наявному соціальному житлі проживають від 1% до 6% людей із статусом ВПО. Наявне модульне містечко у великому місті не користуються попитом, у ньому проживає тільки 50 людей. Причина – воно потребує капітального ремонту, оскільки працює з 2014 року.

У прифронтовій громаді на межі бойових дій немає соціального житла та модульного містечка. Усі особи із статусом ВПО проживають у орендованому житлі чи у родичів і знайомих.

Висновки:

1. У групі прифронтових громад сформувалось 3 моделі забезпечення житлом ВПО: прифронтна велика громада, прифронтна мала громада, прифронтна громада на межі бойових дій.

2. У малих прифронтових громадах місцеві жителі не залишаються у своїй громаді, а їдуть далі від військових дій. А у їх громадах поселяються люди з окупованих територій чи місць з активними бойовими діями.

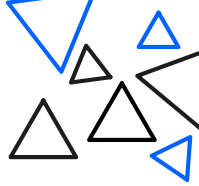
3. Більшість людей, із статусом ВПО у прифронтових громадах (80-85%) проживає у орендованих квартирах або у знайомих чи друзів. Соціальне житло (студентські гуртожитки, модульні містечка) не користуються великим попитом. Часто після реєстрації статусу ВПО люди їдуть вглиб країни.

4. У прифронтовій громаді на межі бойових дій немає соціального житла та модульного містечка, усі люди із статусом ВПО живуть у друзів чи знайомих або на орендованих квартирах.

3 група – громади, де не було військових дій

У цій групі громад не виділяється додаткової особливої групи, але їх можна згрупувати за величиною – велика, середня, мала.

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Не було військових дій	Не було військових дій	Не було військових дій
розмір громади	велика	середня	мала
відсоток ВПО у загальній кількості населення	13%	14%	17%
Відсоток місцевих ВПО у загальній кількості ВПО	0	0	0
Де проживає більшість людей із статусом ВПО, %	орендовані квартири –97%	орендовані квартири –90%	орендовані квартири –90%
Наявність соціального житла, % проживаючих	модульні містечка –3%	соціальне житло – 8% модульні містечка –2%	у рідних і знайомих безоплатно – 10%

У групі громад, де не було військових дій сформувалось 3 моделі забезпечення житлом ВПО: велика громада, де не було військових дій; середня громада, де не було військових дій та мала громада, де не було військових дій.

Аналізуючи дані про відсоток ВПО у загальній кількості населення, можна зробити висновок, що у всіх цих громадах приблизно однаковий відсоток – від 13% до 17%. Місцевих жителів серед людей із статусом ВПО немає.

У всіх цих громадах переважна більшість людей із статусом ВПО проживає в орендованих квартирах (від 90% до 97%). У малих громадах 10% ВПО проживають безоплатно у рідних і знайомих.

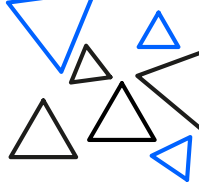
Висновки:

1. У групі громад, де не було військових дій, сформувалось 3 моделі забезпечення житлом ВПО: велика громада, де не було військових дій; середня громада, де не було військових дій та мала громада, де не було військових дій. Однак, особливої різниці із забезпеченням житлом людей із статусом ВПО серед них немає.
2. Жодна громада серед людей із статусом ВПО не має місцевих жителів.
3. Переважна більшість людей із статусом ВПО проживає в орендованих квартирах (від 90% до 97%).
4. У малих громадах 10% ВПО проживають безоплатно, а власники отримують компенсацію за розміщення.

7. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД СТОСОВНО ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛА ПІСЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ЧИ РАКЕТНИХ ОБСТРІЛІВ

Характер відновлення та залучені джерела фінансування житла у кожній з виокремлених груп різний. На це впливало як розмір громади, так і наближення до зони бойових дій.

Для кращого розуміння ситуації у кожній моделі була застосована методологія розрахунків, коли кількість пошкоджених і відновлених будинків співвідносились із загальною кількістю будинків (однакова база порівняння).

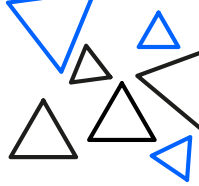
1 група – деокуповані громади

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Деокупована	Деокупована	Деокупована прифронтна
розмір громади	середня	мала	мала
Знищено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	33	19	4
Відбудовано житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0,3	1	0
Пошкоджено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	37	30	36
Відновлено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	16	23	11

У цій групі громад характер відновлення залежить ще й від обсягів первинного руйнування і частоти руйнувань від ракетних атак після деокупації.

Відбудова знищеного житла відбувається дуже низькими темпами (від 0,3% до 1%), оскільки бракує фінансів і не дозволяє безпекова ситуація.

Що стосується відновлення пошкодженого житла, то тут ситуація краща. В усіх громадах було пошкоджено майже однакова частка будинків, а відновлено від 11% до 23 %. Причому у різних громадах різна абсолютна кількість будівель і різна комбінація джерел фінансування.

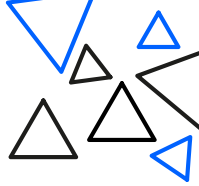
Висновки:

1. Характер відновлення житла залежить як від базових характеристик громад (величина і наближеність до зони бойових дій), так і обсягів руйнування і безпекової ситуації зараз.
2. Відновлення пошкодженого житла відбувається пришвидшеними темпами і залежить від обсягів легкопошкоджених будівель. Такі будинки ремонтуються швидше. Так, у громаді, де було пошкоджено 30-37 % будинків, відновлено 16-23%. А у прифронтовій громаді було пошкоджено 36%, а відновлено 11%.
3. За державний бюджет було відремонтовано від 30 до 100 будинків у цій групі громад.

2 група – прифронтові громади

У цій групі громад відновлення відбувається повільніше. На це впливає в першу чергу безпекова ситуація і характер руйнувань.

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Прифронтова	Прифронтова	Прифронтова на межі бойових дій
розмір громади	велика	мала	велика
Знищено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	6	3	Немає даних
Відбудовано житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0	0	Немає даних
Пошкоджено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	63	27	Немає даних
Відновлено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	2	13	Немає даних

Відбудова житла відбувається низькими темпами, оскільки і зараз триває руйнування від обстрілів. В першу чергу ремонтуються легкоушкоджені будівлі, а таких небагато.

У великих громадах більші обсяги руйнувань (63%) з меншими темпами відновлення (3%).

У прифронтових громадах на межі бойових дій взагалі не ведеться облік пошкодженого і знищеного житла, бо йдуть обстріли. Ремонт житла відбувається у вигляді консервації.

Висновки:

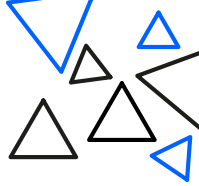
1. У прифронтових регіонах пошкоджених будинків від 27% до 63% в залежності від величини громади.
2. Відновлення будинків йде дуже повільно, бо трапляються повторні пошкодження.
3. У прифронтових громадах на межі бойових дій взагалі не ведеться облік пошкодженого і знищеного житла, бо йдуть обстріли.

3 група – громади, де не було військових дій

У цій групі громад незначна частка зруйнованого житла, а у більшості громад відсутнє знищене майно.

Виділяється окрема модель – громади, де не було військових дій, але міста були чи є недалеко від фронту.

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Не було військових дій	Не було військових дій, але міста були чи є недалеко від фронту	Не було військових дій
розмір громади	велика	середня	мала
Знищено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0	0,2	0
Відбудовано житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0	0	0

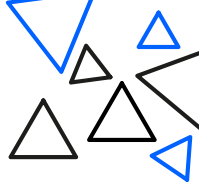
Пошкоджено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	Близько 200 будинків	10	Близько 60 будинків (в усіх громадах)
Відновлено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	100% усіх пошкоджених	2	90% усіх пошкоджених

Висновки:

1. У групі громад, де не було військових дій немає залежності від розміру громад, є значення – наскільки громада була чи є близько до зони бойових дій.
2. У групі громад, де не було військових дій, усе пошкоджене майно швидко ремонтується, а знищеного майна немає.
3. Тільки в одній моделі (громади, де не було військових дій, але міста були чи є недалеко від фронту) налічується 0,2% знищеного майна та 10% пошкодженого, в інших моделях знищеного майна немає. В одній громаді було виділено кошти на покупку нового житла замість знищеного (приватні будинки).

8. ПИТАННЯ, ЯКІ ТУРБУЮТЬ ГРОМАДИ СТОСОВНО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВПО, В ТОМУ ЧИСЛІ САМИХ ВПО, А ТАКОЖ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛА ПІСЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ЧИ РАКЕТНИХ ОБСТРІЛІВ

1. Деокуповані і прифронтові громади найбільш турбують питання оплати комунальних послуг у модульних містечках, оскільки є тягарем для місцевого бюджету.

2. Усі громади, де є модульні містечка, турбують питання їх маргіналізації, те, що люди не дбають про надане майно, часто його псують, а також, що люди працездатного віку не хочуть шукати роботу і планують жити у містечку якнайдовше.

3. Серед найкращих практик організації побуту в модульних містечках було названо повне забезпечення всім необхідним. Також було сказано, що є **практика чергування в соціальному житлі серед ВПО**, прибирання, благоустрій, прання та готування їжі за рахунок ВПО, повне працевлаштування ВПО і їх участь у загальноміських заходах.

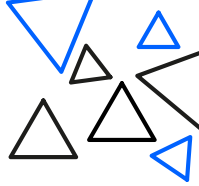
4. Серед пропозицій щодо покращення побуту ВПО було названо субсидування оренди житла, щоб вони могли самостійно обирати місце проживання.

5. Найбільш актуальні для громади проблемні питання забезпечення житлом ВПО чи відновлення житла:

- будівництво житлових будинків на місці повністю зруйнованих;
- джерела фінансування для відновлення житла;
- відсутність вільного житлового фонду;
- **фінансування реконструкції житла для ВПО;**
- реєстрація права власності на житло, на земельну ділянку, відновлення документів на житло до 2013 р, оформлення спадщини;
- не вистачає фахівців для надання послуг по "є відновленню"
- **недостатні суми, в чек листах не враховано вартість послуг ремонтників;**
- відсутність наявного фонду тимчасового житла у громаді;
- **високі ціни на орендоване житло;**
- житла для ВПО не має, але є приміщення які потребують реконструкції.

6. Яка допомога від держави потрібна громаді, щоб забезпечити житлом людей із статусом ВПО:

- фінансування будівництва з нуля;
- **соціальна підтримка, компенсація за комунальні послуги;**
- вільний житловий фонд;
- **фінансування на реконструкцію капітального ремонту приміщень для ВПО;**
- передбачити розміщення стаціонарних модульних будинків на території громади;
- **будівництво житла в малих громадах;**

- кошти, які будуть спрямовані на капітальний ремонт будівель комунальної власності під МКП;
- виділення коштів на закупівлю житла;
- цільова субвенція на будівництво/реконструкцію приміщень, зменшення частки співфінансування з місцевих бюджетів у вже наявних програмах;
- фінансова допомога для створення житла для ВПО;
- **фінансування Програми будівництва соціального житла для ВПО;**
- будівництво житла у прифронтових містах, що приймають багато переселенців.

7. Питання, які турбують ВПО стосовно забезпечення житлом:

- які є державні і недержавні джерела фінансування відновлення житла;
- як отримати тимчасове соціальне житло.

8. Які є кращі практики забезпечення житлом людей із статусом ВПО чи відновлення житла в громаді:

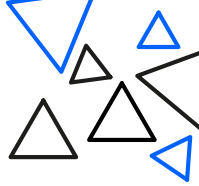
- **встановлення модульних будинків на земельних ділянках осіб, що втратили житло (деокупована громада);**
- реконструкція приміщення колишнього гуртожитку, під смарт квартири для ВПО за кошти міжнародної організації;
- містечко Хансена -житло для родин, які втратили свої оселі внаслідок російської агресії. Будівництво фінансує благодійна організація To Ukraine With Love. Основний інвестор цього проєкту – Делл Лой Хенсен;
- за бюджетні кошти проведено реконструкцію приміщень для поселення ВПО (середня громада, де не було військових дій); реконструкція будівлі під соціальне жито для ВПО за рахунок коштів міжнародних організацій (середня громада, де не було військових дій);
- відновлення житла у гуртожитку і забезпечення ним ВПО з співфінансуванням з місцевого і державного бюджетів (громада, де не було військових дій).

9. Які є місцеві програми відновлення житла в громаді:

- відновлення вікон та дверей пошкоджених багатоповерхових будинків (середня громада, де не було військових дій);
- місто шукає грантові кошти на відновлення;
- резервний фонд міста та місцеві меценати.

10. Які є місцеві програми забезпечення житлом ВПО:

- матеріальна допомога на придбання нового житла (середня громада, де не було військових дій);
- черга на житло для ВПО;
- будівництво житла для ВПО (велика громада, де не було військових дій).

11. Якими джерелами фінансування користувались громади при відновленні житла:

• Державний бюджет:

- Е-відновлення – допомога власникам квартир і будинків;
- ВідновиДім – допомога багатоквартирним будинкам у відновленні;
- Фонд ліквідації наслідків – відбудова багатоповерхівок.

• Місцевий бюджет:

- Матеріальна допомога на відновлення приватних будинків;
- Відновлення інфраструктури;
- Відновлення закладів освіти.
- Допомога з відновлення житла

• Міжнародні організації:

- ЗОА, Данська рада у справах біженців (DRC), NRC, People in need - надання населенню громади фінансової допомоги, метеріалів на відновлення, проведення ремонтних робіт;
- UNITED 24 – відбудова багатоповерхових будинків «під ключ»;
- Міжнародна організація з міграції – відновлення приватних і багатоповерхових будинків.

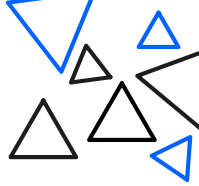
• Благодійні організації

- Партнерство за сильну Україну, Нідерландська організація «Open Door Ukraine» - проведення ремонтних робіт;
- Французький гуманітарний фонд "ACTED"- заміна вікон;
- ADRA – будівельні матеріали;
- БО "Посмішка" – кошти постраждалим від ракетних обстрілів;
- "КАРІТАС" - вікна;
- GLOBAL EMPOWERMENT MISSION - вікна.

• Уряди інших країн

- Уряд Латвії - надання будівельних матеріалів для будівництва;
- Міста-побратими – відбудова інфраструктурних проектів та житла.

Приклади організації житла для ВПО та допомоги постраждалим особам від військової агресії рф, що реалізовані в окремих регіонах України, наведені у додатках 2 та 3.

9. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Наразі українські громади знаходяться в умовах, коли потрібно миттєво реагувати на ситуації і швидко приймати рішення, особливо у питаннях, що стосуються пошкодженого чи знищеного майна або потреб людей, які через війну вимушені залишати свої оселі і їхати жити в інші місця.

Через брак інформації громади приймають ситуативні рішення, які не вирішують проблеми, а відкладаються у часі. Причина – відсутність інформації про усі можливі рішення.

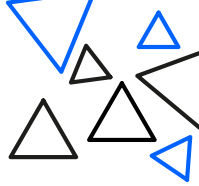
Часто багатьом громадам здається, що їх проблеми унікальні, але насправді такі проблеми виникають у багатьох і потрібно шукати рішення на законодавчому рівні.

Власне, це дослідження про те, які типові проблеми і виклики виникають перед громадами, як вони намагаються їх самотужки вирішити. Але це дослідження і про те, що однакові проблеми і виклики потребують вже законодавчого вирішення проблем.

Проаналізувавши дані від органів місцевого самоврядування про забезпечення житлом ВПО та відновлення житла, пропонуються для використання наступні Моделі відновленні житла і забезпечення житлом ВПО:

1 група – деокуповані громади

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Деокупована	Деокупована	Деокупована на фронті
розмір громади	середня	мала	мала
відсоток ВПО у загальній кількості населення	33%	15%	15%
Відсоток місцевих ВПО у загальній кількості ВПО	18%	88%	3%
Де проживає більшість людей із статусом ВПО, %	орендовані квартири –	у родичів і знайомих –	орендовані квартири –

1 група – деокуповані громади (продовження)

Наявність соціального житла, % проживаючих	модульні містечка -5%	модульні містечка– 10%	орендовані квартири (немає модульного містечка)
Знищено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	33	19	4
Відбудовано житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0,3	1	0
Пошкоджено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	37	30	36
Відновлено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	16	23	11

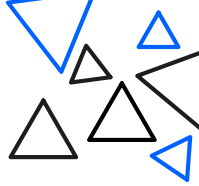
Особливості: громади мають людей із статусом ВПО як зі своєї громади, так і інших громад. Крім цього, громади мають багато зруйнованого житла.

Проблеми: соціальна напруга стосовно розміщення людей із статусом ВПО у соціальному житлі, їх працевлаштування і одночасно великі потреби у фінансуванні зруйнованого житла.

Виклики: комплексні проблеми потребують комплексних рішень (відновлення житла для місцевих жителів і забезпечення житлом ВПО).

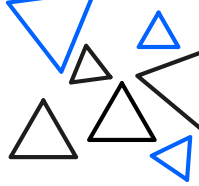
Можливості: серед людей із статусом ВПО є потенціал нової робочої сили.

Шляхи вирішення проблем: комбінація джерел фінансування на відновлення пошкодженого майна і відбудову зруйнованого, субсидований найм для ВПО, які не мають змоги відновити власне житло.

2 група – прифронтові громади

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Прифронтowa	Прифронтowa	Прифронтowa на межі бойових дій
розмір громади	велика	мала	велика
відсоток ВПО у загальній кількості населення	35%	35%	50%
Відсоток місцевих ВПО у загальній кількості ВПО	36%	1%	50%*
Де проживає більшість людей із статусом ВПО, %	орендовані квартири – 80%	орендовані квартири – 85%	орендовані квартири, або у родичів і знайомих 100%
Наявність соціального житла, % проживаючих	соціальне житло – 1% модульні містечка – 5 осіб	соціальне житло - 6% модульні містечка - 6 осіб	немає соціального житла
Знищено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	6	3	Немає даних
Відбудовано житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0	0	Немає даних

2 група – прифронтові громади (продовження)

Пошкоджено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	63	27	Немає даних
Відновлено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	2	13	Немає даних

Особливості: громади мають суттєві руйнування житла і третину громади, де люди мають статус ВПО. Через наближеність до зони бойових дій неможливо комплексно відбудувувати житло. Важко забезпечити безпеку у громадах.

Проблеми: потоки біженців з окупованих територій і зони бойових дій створює додаткове навантаження на соціальні служби і потребує додаткової гуманітарної допомоги постраждалим.

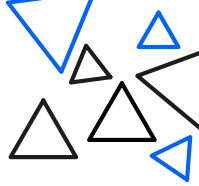
Виклики: як знайти баланс між забезпеченням безпеки і відновленням зруйнованого житла, визначити пріоритети.

Можливості: краще підготуватись до відновлення житла і інфраструктури (провести навчання персоналу, вивчити кращий досвід інших громад), скласти плани відновлення.

Шляхи вирішення проблем: залучення усіх можливих джерел фінансування в першу чергу на безпеку і швидке реагування на руйнування (консервація будинків).

3 група – громади, де не було бойових дій

Модель громади (за наближеністю до зони бойових дій)	Не було військових дій	Не було військових дій, але міста були чи є недалеко від фронту
Відсоток ВПО у загальній кількості населення	13%	14%
Відсоток місцевих ВПО у загальній кількості ВПО	0	0

3 група – громади, де не було бойових дій (продовження)

Де проживає більшість людей із статусом ВПО, %	орендовані квартири – 90-97%	орендовані квартири – 90%
Наявність соціального житла, % проживаючих	модульні містечка – 3-10%	соціальне житло – 8% модульні містечка – 2%
Знищено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0	0,2
Відбудовано житла в громаді, % до загальної кількості будинків	0	0
Пошкоджено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	від 60 до 200 будинків	10
Відновлено житла в громаді, % до загальної кількості будинків	90-100% усіх пошкоджених	2

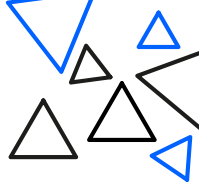
Особливості: громади мають незначну кількість (13%) людей із статусом ВПО з інших громад. Такі громади в першу чергу забезпечують потреби ВПО, а потім – місцевих жителів.

Проблеми: відсутність соціального житла і відсутність державного фінансування його побудови.

Виклики: потреби людей із статусом ВПО потребують нових рішень.

Можливості: людей із статусом ВПО можна легко інтегрувати в громади.

Шляхи вирішення проблем: стимулювання людей із статусом ВПО до роботи в громаді, субсидований найм для ВПО, які б змогли відновити власне житло та реконструкція проблемної власності під соціальне житло.

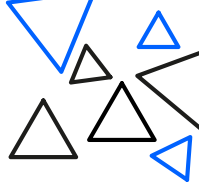
10. ПРОПОЗИЦІЇ

До органів місцевого самоврядування:

- при плануванні відновлення житла і забезпеченні житлом ВПО враховувати запропоновані моделі;
- планувати відновлення житла, враховуючи різні джерела фінансування;
- формувати власні Фонди відновлення за принципом співфінансування місцевого бюджету, державного бюджету, міжнародних організацій, благодійних фондів з організаційною структурою комунальних підприємств чи бюджетних установ (під відповідальність ОМС);
- при використанні модульних містечок застосовувати принцип енергоефективного споживання комунальних послуг (встановлювати норми безкоштовного споживання з поступовим переходом на повну оплату послуг);
- мешканців модульних містечок працездатного віку стимулювати до зайнятості та участі у загальноміських заходах.

До органів державної влади:

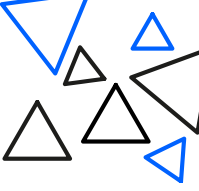
- передбачити фінансування субсидій для ВПО на оренду житла;
- передбачити фінансування/співфінансування будівництва соціального житла для ВПО;
- надавати методологічну підтримку щодо проживання у модульних містечках (внести зміни у законодавство і виписати чіткий порядок заселення, проживання, виселення);
- внести зміни до законодавства щодо збільшення коефіцієнта року побудови (до 1991р) зруйнованих квартир при розрахунку вартості скртифіката;
- передбачити збільшення виплат на капітальний ремонт для квартир і приватних будинків (зараз до 350 тис. і до 500 тис. відповідно);
- передбачити механізм компенсації за зруйноване житло у містах, де зараз йдуть бойові дії;
- передбачити фінансування стаціонарних модульних будинків.

Анкета

щодо дослідження моделей, які використовуються місцевою владою для забезпечення житлом ВПО

1. Назва територіальної громади
2. Область
3. Кількість населення в територіальній громаді (осіб)
4. До якої категорії відноситься ваша громада
 - Деокупована так ні
 - Прифронтowa так ні
 - Не було військових дій так ні
5. Кількість людей із статусом ВПО у територіальній громаді (осіб), всього _____ осіб, у тому числі:
 - Приїхали з інших областей _____ осіб
 - Місцеві жителі _____ осіб
6. Скільки будинків постраждало в громаді від військових дій (кількість у % до загальної кількості будинків)? _____ шт. _____ %
 - Пошкоджено приватних будинків _____ шт. _____ %
 - Пошкоджено багатоповерхових будинків _____ шт. _____ %
 - Знищено приватних будинків _____ шт. _____ %
 - Знищено багатоповерхових будинків _____ шт. _____ %
7. Скільки відновлено будинків, які постраждали в громаді від військових дій (кількість та у % до кількості пошкоджених будинків)? _____ шт. _____ %
 - Пошкоджених приватних будинків _____ шт. _____ %
 - Пошкоджених багатоповерхових будинків _____ шт. _____ %
 - Знищених приватних будинків _____ шт. _____ %
 - Знищених багатоповерхових будинків _____ шт. _____ %

8. Які джерела фінансування були використані при відновленні житла в громаді (окремо описати, на які об'єкти яке фінансування/ матеріали було використано)?

Державний бюджет - _____ (млн грн)

Будматеріали:

Об'єкти _____

Місцевий бюджет _____ (млн. грн)

Будматеріали:

Об'єкти _____

Міжнародні організації - вказати, які _____.

_____ (млн. грн)

Будматеріали:

Об'єкти _____

Благодійні організації - вказати, які _____ (млн. грн)

Будматеріали:

Об'єкти _____

Уряди окремих країн _____ (млн грн)

Будматеріали

Об'єкти _____

Кошти окремих міст-побратимів з інших країн _____ (млн. грн)

Будматеріали:

Об'єкти _____

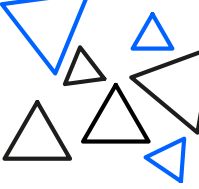
Інші _____ млн. грн.

Будматеріали:

Об'єкти _____

9. Як розподілилось фінансування у вашій громаді? У % до підсумку

- Державний бюджет _____ %
- Місцевий бюджет _____ %
- Міжнародні організації - вказати, які _____ %
- Благодійні організації - вказати, які _____ %
- Уряди окремих країн - вказати, які _____ %
- Кошти окремих міст-побратимів з інших країн - вказати, які _____ %
- Інше _____ %

10. Як допомагають у відновленні благодійні фонди?

- Гроші
- Будматеріали
- Ремонтні роботи
- Інше

11. Як допомагають у відновленні міжнародні організації?

- Гроші
- Будматеріали
- Ремонтні роботи
- Інше

12. Яке тимчасове житло пропонує громада для ВПО?

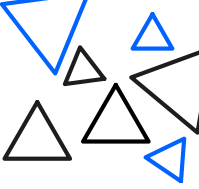
- Модульне містечко так ні
- Соціальне житло (гуртожитки чи інші приміщення комунальної форми власності) так ні
- Люди із статусом ВПО самі знімають квартири так ні
- Інше (вказати) _____

13. Який розподіл задоволення потреб тимчасового житла, у % до підсумку:

- Модульне містечко _____%
- Соціальне житло (гуртожитки чи інші приміщення комунальної форми власності) _____%
- ВПО самі знімають квартири _____%
- Інше (вказати) _____%

14. Якщо у місті є модульні містечка, які проблеми турбують місцеву владу:

- Оплата комун. послуг є тягарем для місцевого бюджету так ні
- Велика черга на модульне містечко через те, що в ньому все безкоштовно для людей так ні
- Маргіналізація так ні
- Люди не дбають про надане майно, часто його псують так ні
- Люди працездатного віку не хочуть шукати роботу і планують жити у містечку якнайдовше так ні
- Інше _____

15. Якщо у місті є модульні містечка, які є кращі практики організації побуту і стимулювання людей до інтеграції в громаду? Опишіть.

16. Які питання стосовно забезпечення житлом найбільше турбують ВПО в громаді?

- Які є державні програми для відновлення житла? так ні
- Які є недержавні джерела фінансування для відновлення житла? так ні
- Як отримати тимчасове житло в модульному містечку? так ні
- Як отримати тимчасове соціальне житло, яке є в громаді? так ні
- Інше

17. Які проблемні питання забезпечення житлом ВПО чи відновлення житла найбільш актуальні для громади?

18. Яка допомога від держави потрібна громаді, щоб забезпечити житлом людей із статусом ВПО?

19. Які є кращі практики забезпечення житлом людей із статусом ВПО чи відновлення житла в громаді? Опишіть.

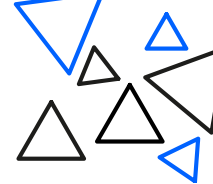
20. Чи є місцеві програми відновлення житла в громаді? Якщо є, вкажіть, на що саме виділялись кошти.

- Немає _____
- Так, є, кошти виділялись на _____

21. Чи є місцеві програми забезпечення житлом ВПО? Якщо є, вкажіть, як і на що виділяються кошти:

- Немає _____
- Так, є, кошти виділяються на _____

22. Ім'я і телефон контактної особи для зв'язку _____

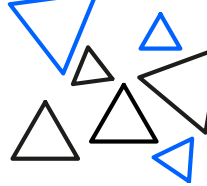
Приклад житла для ВПО у Бучанському районі

Внутрішньо переміщені особи та постраждалі від збройної агресії РФ, які проживають на території Бучанського району, можуть подати заявку для отримання тимчасового житла. Безкоштовне проживання надає благодійний фонд “До України з любов’ю”.

Пропонуються комплекси для тимчасового проживання у таких локаціях:

- 135 квартир у Софіївській Борщагівці (околиця Києва). Безкоштовне проживання до 5 років, оплачувати потрібно тільки комунальні послуги. Пріоритет надається працевлаштованим людям;
- 330 квартир у селі Тарасівка Фастівського району (105 км від Києва). Безкоштовне проживання до 5 років, оплачувати потрібно тільки комунальні послуги. Пріоритет надається членам сімей загиблих, інвалідам війни, постраждалим від війни, ВПО;
- Колонщина Макарівської громади (43 км від столиці). Безкоштовне постійне проживання без оплати комунальних послуг. Надається житло самотнім літнім переселенцям.

Родина переселенців може заповнити лише одну анкету. Стосовно кожного члена родини необхідно вказати дохід, а також детальну інформацію: ПІБ, вік, рід діяльності та соціальний статус (<https://bigkyiv.com.ua/bezkoshtovne-zhytlo-dlya-vpo-na-kyuyivshhyni-yak-otrymaty/>).

Приклад допомоги переселенцям у Закарпатській області

Заступник голови Закарпатської ОВА Петро Добромільський заявив, що наразі в області зареєстровано 400 тисяч переселенців, область має перелік із 150 об'єктів, де проведуть ремонтні роботи для розміщення там вимушено евакуйованих українців. Зараз в області об'єкти для проживання понад 6 тис. переселенців перебувають на стадії ремонту, для понад 2,9 тис. людей такі об'єкти уже працюють. Пріоритет у поселенні мають вразливі категорії переселенців. На Закарпатті зараз працюють 64 продуктові склади для отримання продуктових наборів для переселенців.

Заступник Ужгородського міського голови Вадим Борець звернув увагу на те, що Ужгород є першим містом в Україні, де була створена Координаційна рада з питань допомоги переселенцям. «В Ужгороді офіційно зареєстровано 27 тисяч переселенців, проте проживає близько 40 тисяч. Ми є першим містом, де спеціальна створена Координаційна рада. Найближчим часом готується дві локації для проживання 200 переселенців. Йдеться про тих людей, які досі проживають у дитсадках, ПАДІЮНі та інших закладах, щоб переселити їх у нормальні умови», – сказав Вадим Борець. Він також учто нив, що очікується, що ці нові локації запрацюють вже за два місяці.

Анжела Бабкіна, регіональна координатора програми «Єднання заради дії» розповіла про роботу Координаційної ради з питань внутрішньо переміщених осіб в Ужгороді. За її словами, рада – це хороший інструмент для ефективної взаємодії ладі та громади. «Наша організація напрацювала відповідний механізм ще 2019 року. Координаційна рада – це посередницький орган, який допомагає реалізовувати права ВПО і щоб влада бачила у ВПО певний інтелектуальний ресурс теж. Це механізм соціальної згуртованості, про необхідність якої ми дуже давно говоримо. Є такий принцип «нічого для нас без нас». Тобто внутрішньо переміщені особи як ніхто інший знають свої виклики, можуть репрезентувати свої потреби для органів влади і можуть говорити напряду і з владою, і донорськими організаціями», – зазначила Анжела Бабкіна.

За даними Закарпатської ОВА, з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну на Закарпаття релокувалися понад 360 підприємств. Більшість із них – з ІТ-сфери, на другому місці – підприємства сфер послуг

<https://zakarpattya.net.ua/News/225737-Na-Zakarpatti-vidbuvsia-rehionalnyi-forum-pro-pidtrymku-pereselentsiv-ZHyttia-z-nulia-FOTO>